

בחוקתי חי"ז שיחה ב'

מפני שמדובר ב"עמלים בתורה" - יותר מכפי החיוב לכן השכר הוא "משל למלך ששכר פועלים כו", שהפועלים מקבלים שכר כי עושים יותר מהחיוב. ומפני שעוסק בתורה ב"עמל" דפנימיות הנפש לכן השכר הוא "אפנה מכל עסקי" - מהענינים החיצונים - "ופנית" - המשכת העצמות.

ברש"י (כו, ט): "ופנית אליכם: אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם משל למה"ד למלך ששכר פועלים כדאיתא בת"כ. והפרתי אתכם: בפריה ורביה. והרבתי אתכם: בקומה זקופה".

וצריך להבין: מהו הקושי ב"ופנית אליכם", ומה ניתוסף על ידי המשל (ובפרט קשה שהרי בפרשת אחרי מפרש רש"י: "ונתתי פני (יז, י): פונה אני מכל עסקי ועוסק בו", ושם אינו מביא משל)?

והביאור: הקושי הוא מדוע יעוד זה הוא באמצע היעודים ולא בהתחלתם? וזה מובן מהמשל דמלך ששכר פועלים. דהנה בני המדינה מחוייבים לעבודת המלך ועל עבודה זו אינם מקבלים שכר, אך ישנם ענינים שהם עושים יותר מחיובם ולכן המלך שוכרם ומשלם שכרם. וכן בפרשתנו הנה "בחוקתי תלכו" קאי על "עמלים בתורה" ביותר מכפי החיוב, ולכן בהתחלה נאמר שכר הרגיל לעשיית המצוות ואח"כ ההוספה ד"מלך ששכר פועלים" עבור העבודה שהיא יותר מכפי החיוב.

ולכן מפרש רש"י "והפרתי אתכם: בפריה ורביה" (אף שבבראשית מפרש "פרו: אחד מוליד אחד. ורבו: אחד מוליד הרבה" וא"כ איך מפרש ש"והפרתי" קאי גם על "ורביה" - ש"אחד מוליד הרבה"?), כי זה צריך להיות שכר נוסף, והביאור: שהוא מוליד אחד שיוליד אחרים (שבנו לא יה' עקר וכו'). שלכן מתאים הלשון "והפרתי" - על דרך "פרו: אחד מוליד אחד". אך ההוספה כאן הוא באיכות ה"אחד", ש"אחד" זה יוליד הרבה (על דרך "וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק").

והנה הלשון "פונה מכל עסקי" (ולא משאר עסקי) משמע ש"לשלם שכרכם" אינו חלק מעסקיו של הקב"ה. והביאור: עסק הוא ענין חיצוני, חיצוניות הרצון, שהאדם עוסק למטרה של ריוח. ולכן ההתהוות, וחיות, ונתינת שכר של כל העולמות הוא בבחינת עסק, משא"כ כשאדם עוסק בתורה בעמל מפנימיות נפשו אזי נמשך "ופנית" - פנימיות ה' ואין זה עסק אלא פנימיות הרצון. ולכן השכר בא (גם) בגשמיות כי העצמות בלתי מוגדר והשכר יכול לבוא גם בגשמיות.

והביאור בלשון "שכרכם": ישנו מדריגה שאף שעובד מפנימיות הנפש מכל מקום הוא מרגיש את עצמו למציאות, ואם כן גם הדביקות אינה דביקות בתכלית אלא שכר. ולאחרי זה בא מדריגה נעלית יותר שבה אין האדם מרגיש את עצמו למציאות כלל ואז "ואולך אתכם קוממיות" - שהוא והקב"ה נעשים קומה - אחת - שלימה.